

Reisens opplevelse og tilgjengelighet for alle

Guro Berge
Statens vegvesen Vegdirektoratet
Norge

Prinsipper for den attraktive byen

- Byen skal være tilgjengelig
- Å transportere seg skal være en god opplevelse

Tilgjengelighet

→ Utvidet definisjon på tilgjengelighet

→ **Tilgjengelighet for alle:**

Muligheter innbyggere har til å nå byens ulike aktivitetsarenaer som arbeid, skole, fritidsaktiviteter, venner/familie, varer, service og lignende.

→ **Universell utforming:**

Utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig.

Nødvendig for mange,
nyttig for alle

**Tilgjengelighet som
demokratisk prinsipp**

**Byen som et
demokratisk rom**

Den åpne byen

**Det demokratiske
transportsystemet**

Spørsmål:

Åpen for hvem? Tilgjengelighet for hvem?
Hvor langt skal det demokratiske prinsippet gjelde?

Den åpne byen

- Ingen skal føle seg avvist
- Fri bevegelse
- Ingen stengte områder
- Attraktive målpunkter for alle folkningsgrupper

Den hyggelige byen

Konfliktfri, har et alminnelig sosialt byliv med kafeer, benker og lignende og er preget av pene omgivelser

Den trygge byen

Relativt tett befolket (sosial kontroll), oversiktelig, tydelig og forståelig

Det urbane

Møte med de fremmede og med det fremmede

Den spennende byen

Gir utfordringer, er preget av kontraster, har ekstraordinær og utsøkt estetikk, og er uforutsigbar.

Den hyggelige byen

Konfliktfri, har et alminnelig sosialt byliv med kafeer, benker og lignende og er preget av pene omgivelser

Den trygge byen

Relativt tett befolket (sosial kontroll), oversiktelig, tydelig og forståelig

Det urbane

Møte med de fremmede og med det fremmede

Den åpne byen

Ingen skal føle seg avvist, fri bevegelse, ingen stengte områder og attraktive målpunkter for alle befolkningsgrupper

Den spennende byen

Gir utfordringer, er preget av kontraster, har ekstraordinær og utsøkt estetikk, og er uforutsigbar.

Den åpne byen

- Ingen skal føle seg avvist
- Fri bevegelse
- Ingen stengte områder
- Attraktive målpunkter for alle folkningsgrupper

Noen trusler

- Manglende trygghet
- Privatisering
- Full stengning for biler
- Antiterror tiltak

Manglende trygghet

- Det er mange som er engstelige for å sykle, gå og reise kollektivt om kvelden. Det er særlig kvinner og barn. Transportplanlegging i et kvinne- og et barneperspektiv er et relevant tema
- Sosialkontroll
- Psykologiske faktorer for valg av transportmidler
- Subjektiv og objektiv tilgjengelighet
Myter om trygghet og utrygghet: Eldre kvinner er mest engstelige, mens unge menn er mest utsatte.
- Hva gjør vi når den subjektive tilgjengeligheten er begrenset?
Overvåking?
- Opplæring kan være et tiltak hvis den subjektive tilgjengeligheten (tryggheten) er større enn den objektive.

Eks: Barnehager og læring knyttet til godstransport. Barna lærer om døvinkler og får en forståelse av at de ikke skal leke i døvinkler..

Privatisering

- Det er en privatiseringstendens i byutviklingen
- Gir utviklingsstedet byen noe eller er det et "svart privatisert hull" i bystrukturen?
- Privatisering av uterom
(Manglende skille mellom offentlige og private områder)
- Privatisering av utsikt
(Kan ha offentlig tilgjengelige toppetasjer)
- Privatisering av gaterommet
(Private parkeringsvakter)
- Bygging av nybygg, stengning av snarveier, inngjerdinger av private områder etc. gjør byen mindre åpen.

Full stengning for biler

- Noen områder er stengt for biler. Dette blir stort sett vurdert som positivt.
- Problemer hvis området er for stort og hvis restriksjonene gjelder hele døgnet.
  - Hvis området er for stort vil det være vanskelig for personer som ikke kan bruke kollektivt, sykle eller gå og nå aktivitetstilbud som er lokalisert der.
  - Hvis stengningen er absolutt vil det være vanskelig med varelevering (Vi ønsker øl, men ikke ølbilen). Gir utviklingsstedet byen noe eller er det et "svart privatisert hull" i bystrukturen?

Antiterror tiltak

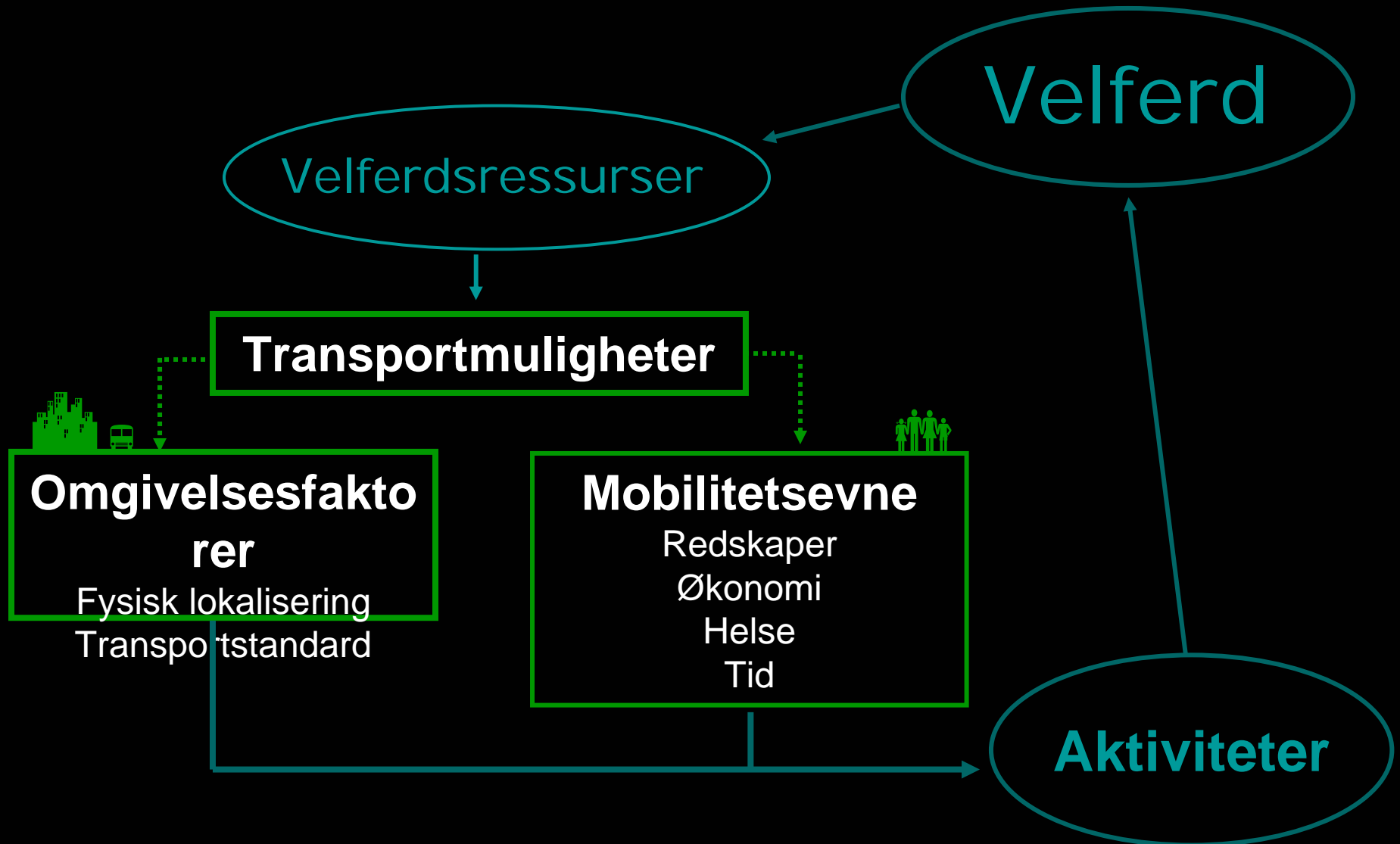
- Det innføres internasjonale regler for antiterror tiltak i havner.
- Det betyr at havneområder gjerdes inn og stenges for allmennheten.
- Det vil bli innført identitetskontroll også på innenlandsk trafikk på havner.
- Oslo har gjort det riktige ved å åpne havnearealet. At det er bedt om at fergene skal samordnes er en start på stengning av disse områdene igjen.

Det demokratiske Transportsystemet

- Gaterommet universelt utformet
- Transportmidlene universelt utformet

Mennesket i møte med transportsystemet

Omgivelsesfaktorenes betydning for mobiliteten generelt

- Fysisk lokalisering har i første rekke betydning for tidsbruken på reiser, ikke på aktivitetsnivået.
- Avstand til en arena er dermed generelt sett ikke avgjørende for om den besøkes eller ikke
- Det ser ut til at det først og fremst er det å ha et *dårlig* eller *svært dårlig* kollektivtransporttilbud som er av betydning for reiseomfanget

Mobilitetsevnenes betydning for mobiliteten generelt

- De uten bil og førerkort foretar færre reiser enn andre og de med sykkel reiser mer enn andre
- En eller flere biler i husholdet har ingen betydning for antall reiser
- De med lav husholdningsinntekt har færre reiser enn andre og personlig inntekt har betydning for type reise.
- De med helsemessige problemer har færre reiser enn andre, og arbeidsreiser og fritidsreiser er mest utsatt
- Manglende tidsressurser virker ikke negativt inn på reiseaktivitet

Konklusjon

- Det er en sammenheng mellom transportmuligheter og deltakelse på velferdsarenaer.
- Kollektivtilbudet og tilgang på bil er de mest avgjørende velferdsressursene
- Viktig å satse på kollektivtransport for alle av demokratiske grunner

Problemer	Har kjørt bil	Har vært pass i bil	Har reist kollektivt	Har syklet	Har gått	Annet	Ikke reist
Bil som fører	45	13	4	4	30	-	24
Bilpassasjer	23	17	14	3	32	1	31
Kollektivt	29	15	15	2	25	1	29
Sykkel	34	12	17	2	27	-	30
Gå 500 meter	29	14	15	1	21	-	37

Oversikt over hvor mange av dem med ulik grad av problemer som har brukt de forskjellige transportmidlene Kilde: TØI-rapport 442/99

Prinsipper for den attraktive byen

- Byen skal være tilgjengelig
- Å transportere seg skal være en god opplevelse

Reisen som opplevelse

- Opplevelsen den enkelte har av bruken av et transportmiddel er et viktig element ved transportmiddelvalg.
- Det er altså knyttet til opplevelse av de *attraktive og positive egenskaper* ved transportmidlene som bakgrunn for transportmiddelvalg.
- Opplevelsen av byen (et godt/dårlig sted å være), transportsystemet (en tilgjengelig by for alle) og ulike transportmidler (miljøeffektive og attraktive).

Persontransport er en opplevelsesindustri

- Opplevelse knytter seg her til livet i byen, tilbudene den gir samt velvære og trygghet ved å oppholde og bevege seg der
- Transport er et dominerende og strukturerende element i byene, og byutformingen og transportløsningene har derfor betydning for opplevelsen av byen
- Opplevelsen av byen og byens transporttilbud er viktig fordi det kan være avgjørende for den enkeltes transportmiddelvalg og transportutøvelse.
- Opplevelse er også knyttet til tilgjengelighet

Fysiske omgivelser

Romlige strukturer og transporttilbud

Sosio-demografiske omgivelser

Karakteristikk av den reisende

Normative omgivelser

Sosiale verdier, normer og forestillinger

Humørets omgivelser

Dagsform og psykologisk tilstand

Personlige holdninger, observasjoner og evalueringer

Opplevelse

Transportatferd

Det synlige

Det usynlige

Takk for meg

